

Brstje iz vrtov slovenskega pesništva.

Mislil sem molčati in prenesti vse, a ne morem. Gospodarski oziri so onemogočili cvetje, kakšni so zamorili Brstje, ne vem. Tudi ne morem odgovoriti, kako da je precej tekstov samovoljno popravljenih, ne, zakaj je izostalo toliko potrebnih opomb. Povedati pa moram, da ne prevzemam od naslovne strani do konca najmanjše odgovornosti za knjigo, kakršna je, iz enostavnega razloga: uredil je nisem jaz. *Dr. Jos. Lovrenčič.*

Literarna drobtinica.

V Aljaževi pesmarici II. str. 176 boš našel pesem »Kdaj moramo piti?« Kot avtor je naveden Dragotin Ripšl. To pa ni pravi avtor, kajti besedilo pesmi je gol prevod nemške pesmi: Zdravica v Marschnerjevi operi »Vampir«.

Potrebna opomba.

Ko sem nabiral »cvetje«, sem bil ob Valentinu Orožnu v zadregi. Lastovki v slovo ali ono Vse mine sem mislil prepisati, pa se mi je zazdelo, kakor bi bil nekoč bral, da imata svoj izvor v nemščini. Zato sem vsprejel Dečka s planine, da si se mi je zdel sumljiv tudi ta dečko. Pravočasno še sem izsledil njegov krstni list, a ker se mi ni hotelo več moledovati za prostor v Brstju — saj so še druge potrebnejše opazke, ki so jih imeli od konca na razpolago, izostale — nisem nadlegoval niti z navedbo tega dokumenta. Glasi se tako:

Des Knaben Berglied.

Ich bin vom Berg der Hirtenknab',
Seh' auf die Schlösser all' herab;
Die Sonne strahlt am ersten hier,
Am längsten weilet sie bei mir.
Ich bin der Knab' vom Berge!

Hier ist des Stromes Mutterhaus,
Ich trink' ihn frisch vom Stein heraus,
Er braust vom Fels im wilden Lauf,
Ich fang' ihn mit den Armen auf.
Ich bin der Knab' vom Berge!

Der Berg, der ist mein Eigentum,
Da ziehn die Stürme rings herum;
Und heulen sie von Nord und Süd,
So überschallt sie doch mein Lied:
»Ich bin der Knab' vom Berge!«

Sind Blitz und Donner unter mir,
So steh' ich hoch im Blauen hier;
Ich kenne sie und rufe zu:
»Laßt meines Vaters Haus in Ruh'!
Ich bin der Knab' vom Berge!«

Und wann die Sturmglock' einst erschallt,
Manch' Feuer auf den Bergen wallt,
Dann steig' ich nieder, tret' ins Glied
Und schwing' mein Schwert und sing' mein Lied:
»Ich bin der Knab' vom Berge!«

Ludwig Uhland.

Dečko s planine.

Jaz sem dečko iz (sic!) planine!
Gledam doli na ravnine,
Zora vstaja tu z menoj,
Prvi solnca žark je moj.
Jaz sem dečko iz planine!

Spod pečine studenica
Zvira hladna mi vodica,
Kadarkoli poželim,
Lehko žejo si vgasim.
Jaz sem dečko iz planine!

Naj se le, planina moja!
Burja okol tebe poja,
Sever tuli, kliče v ples,
Jaz pa vriskam, pevam vmes:
Jaz sem dečko iz planine!

Kdar je blisk in grom v ravnini,
Sije solnce na planini —
Oh moj dragi blisk in grom,
Varuj mi očetov dom!
Jaz sem dečko iz planine!

Ko po gorah krog gorele,
V boj grmade nam velele,
Sabljo hrabro sukal bom,
Branil vero, carja, dom:
Jaz sem dečko iz planine!

Valentin Orožen.

Ob tem slučaju se mi je zbudil dvom nad originalnostjo raznih pastirskih, domorodnih in podobnih pesmi iz naše taborske dobe. Ne morem se ubraniti dvoma, da imamo v njej še marsikaterrega Spindlerja z besedno igro.

Dr. Jos. Lovrenčič.

† **Francè Zbašnik.** Počasi prihaja na dan, koliko nadebudnih mladih življenj je našemu nesrečnemu, skoro iztrebljenemu narodu ugrabila kruta vojna. Najlepše nade smo po pravici stavili tudi v Franceta Zbašnika, padlega na italijanski fronti dne 15. junija l. 1918. Rojen je bil v Dolenji vasi pri Ribnici l. 1897., nečak slovenskega pisatelja dr. Fr. Zbašnika; maturo je z odliko napravil na prvi državni gimnaziji v Ljubljani v maju leta 1917. Bil je vseh osem let prvi odličnjak in ljubljeneč razreda. Že v tretjem ali četrtem gimnazijskem razredu se je začel uriti v poeziji in ubirati pot za stricem. Ko so v sedmi šoli prečitali rimske lirike — nam je pravil dotični strokovni učitelj —, je imel Zbašnik že izgotovljen tudi lep slovenski prevod (prevajali so tedaj seveda še v nemščino!). Po njegovi smrti smo prejeli iz prijateljskega mu kroga kratek življenjepis in tri zvezke pesmi, zloženih v dijaški dobi. Ne dvomimo, da bo prijateljska roka pesmi izbrala in izdala. Da smo izgubili v njem bodočega pesnika, kaže vsaka izmed pesmi. Čitajmo n. pr. I. zv., str. 5:

Naročilo.

Drobni škranček, z razora se dvigni,
brzo poléti do daljnih planjav,
očki predragemu tja na bojišče
nesi od sinka prisrčen pozdrav!

Če ga ugledaš sred drugih junakov,
k njemu poléti, v uho mu čebľaj:
»Sinek te čaka, dan na dan plaka,
vrni že skoro v domači se kraj!«

Če ga ugledaš na trati zeleni —
morda leži tam izmučen od ran —
k njemu se vsedi, škrjanček predragi,
delaj s perotni mu vetrč hladan!

Ah, če pa morda v grobu samotnem
sniva predragi očka že moj,
gnezdece si na gomili napravi,
pesmice mile ondi mu poj!

Zadnja kitica naj velja zdaj njemu v spomin, sinu
predragemu žalostne domovine, ko pojde prva po-
mlad čez njegov samotni grob!

D.

Drobiž.

Cankarjev spomenik bomo postavili v oblake, to je najcenejše in najgotovješe. V Ljubljani ni trga zanj in tudi v naših srcih manjka prostora za tako misel. Saj Cankar ni bil vojskovodja in princ tudi ne. V neki razdalji po njegovi smrti sem bral vsoto 170 K. Nekateri premožni ljudje raje podpirajo umetnike mrtve ko žive. V tem slučaju ne opazimo tega. Bodimo odkriti in pustimo, da postavijo tisti večkrat pristradani kamen za Cankarjevo stoletnico naši potomci. Ta rod bi imel od Cankarja itak samo kamen, bodoči rod bo imel oboje.

Nemška temeljitost. Willy Rath opisuje v »Velhagen & Klasings Monatshefte« monakovsko bohemo. Našega ženijskega umetnika-slikarja Ažbeta apostrofira sledeče: »So war einmal nicht weit vom Kneipentheaterchen der Elf Scharfrichter eine wirkliche Künstlerkneipe, »Dichtelei« geheißen. Max Halbe, der Sänger-Prolet Ludwig Scharf, Frank Wedekind, der fein-kaustische Graf Kayserling und alle andern modernen Dichter, die München angezogen hat, machten gerne dort einer angebrochenen Nacht ein Ende. Der »Nämlich«, recte Ažbe, ein echter Total-Bohème ungarischer Herkunft, der eine große Malschule leitete, stieß gewöhnlich noch in sehr vorgerückter Stunde zu den Literaten und debattierte unter einem riesigen Aufwand von »nämlich« mit ihnen.«

Fridolin Kaučič.

Posebno priznanje. »Razveselila me je vest, da ste Vi prevzeli uredništvo »Dom in Sveta«. Sprememba nikoli ne škoduje in prav prileže se nam, da prevzame krmilo za nekaj časa »klasičen« okus.

Pseudomoderno »bingljanje« brez čuvstva in fantazije mi je presedalo že do grla; hipermoderni nastopači (Hochstapler) ne sodijo v resno literaturo. »Eksperimentalna poezija« naj prej dozori in se unese! Zato sem se takoj odpravil v svoje staro skladišče in izbral šopek za Vas. —

Opozarjam zlasti na satiro »Pevsko sodišče...«

Pevsko sodišče.

Zažvižgal črni kos je resno,
šegavi posnemač gozdov,
vse pevce sklical je slovesno
pod svoj zeleni, senčni krov.

Vsi pevci: iz doline, z gore,
s cvetočih travnikov in njiv,
kar breg in gaj, kar gozd jih zmore,
vsi zbrali so se na poziv.

Postavi kos pred zbrane goste
svoj črni rep, rumeni kljun:
»Sodniki danes moji boste,
umetniki najslajših strun!«

Otvoril tu v zatišju gaja
sem pevske šole slaven hram:
na nebu nova zora vstaja,
Olimp se nov odpira nam.

Učenci zbirajo hvaležni
tu v pevski šoli se z meno,
jaz nisem več jim kos nadležni,
jaz slavni mojster Zoropoj.

Poglejte, tu pod steno skalno
nov teče hipokrene vir,
umetnost eksperimentalno
odpre poetu en požir.

Umetnik pravi poizkušaj,
eksperiment je glavna stvar;
kako pa ljudska snuje duša,
umetnosti ni pravi mar.

Umetnost nam ni ljudska paša,
ambrozija ni ljudska jed,
uživa jo le družba naša,
uživa le visoki svet.

Umetnosti užitek pravi
okus le izbrani duh,
le v nedozirni tu višavi
odpre se geniju posluh.

Vsi pevci tukaj so se zbrali,
moderni slušat moj pouk;
ves svet umetnost mojo hvali,
poln moje slave in zaslug.

Ne jaz od njih, od mene novih
se pevci melodij uče,
po ravnem polju, po gozdovih
le moje pesni se glase.

Samo škrjanec, ta prevzetnost,
samo ta ljubček starih muz,
zameta novo nam umetnost
in smeši novi naš okus.

Ta pevec starega nam kova
umolkne naj na vekomaj,
umetnost brez sledu njegova
izgine s površine naj!

Škrjanca tožim vam, sodniki,
naj stroga sodi ga oblast,
ker v trmi dela preveliki
imenu pevskega nečast!

Sodišče pevcev v senčnem logu
škrjanec ročno zapusti,
v nebo v ponosnem splava krogu,
najlepši spev zažvržoli: